

Wspólnie o międzykulturowości #9 – Romowie we Wrocławiu– relacja ze spotkania 2 kwietnia 2025 w Przejściu Dialogu

Kwietniowe spotkanie sieciujące "Wspólnie o międzykulturowości" poświęcone działaniom na rzecz społeczności romskiej we Wrocławiu.

Spotkanie rozpoczęły **Marta Majchrzak i Dorota Kozak-Rybska** (WCRS). Przywitały uczestników i uczestniczki oraz przedstawiły pokrótce agendę spotkania. Następnie przedstawicielka Przejścia Dialogu opowiedziała pokrótce o ofercie przestrzeni i możliwości organizacji nieodpłatnych działań społecznych [kontakt: przejsciedialogu@wcrs.pl]

Jako pierwsza głos zabrała **Mariola Abkowicz, Pełnomocnik Wojewody Dolnośląskiej Anny Żabskiej ds. Mniejszości Narodowych i Etnicznych**, powołana na tę funkcję dnia 3 stycznia 2025. Pani Abkowicz zwróciła uwagę na doświadczenia pierwszych edycji programu romskiego, programów wsparcia mniejszości w ramach ustawy oraz *Programu integracji społecznej i obywatelskiej Romów w Polsce na lata 2021-2030*. Zwróciła uwagę na ważną rocznicę - w 2025 roku mija 20 lat od uchwalenia ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych.

W dalszej wypowiedzi pani M. Abkowicz wymieniła działania w kontekście wspierania społeczności romskiej poprzez m.in. granty, programy socjalne (w 2025 roku mniej projektów socjalnych), stypendia dla uzdolnionych uczniów szkół średnich (4 dzieci w szkołach w 2025 roku), a także o programie edukacji romskiej, w ramach którego realizowane są środki na tzw. zwiększone potrzeby edukacyjne (w miejscu dawnej subwencji).

Zwróciła też uwagę na konieczność realizacji wysokiego poziomu edukacji dla społeczności romskiej i uważność na ich potrzeby, także na potrzeby profesjonalne osób pełniących specjalistyczne stanowisko asystenta edukacji romskiej, ponieważ ten zawód wciąż pozostaje niszowy i zasługuje na wyższy prestiż.

Przyszły rok będzie ważny dla *Programu integracji społecznej i obywatelskiej Romów w Polsce na lata 2021-2030*, z powodu zapowiadanej na 2026 rok ewaluacji programu przez ministerstwo. W kontekście celów, pani M. Abkowicz wymieniła przedstawienie programu podczas posiedzenia Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych, ogólnopolskiego posiedzenia Pełnomocników wojewódzkich w całej Polsce (kwiecień 2025) oraz w przyszłości – przedstawienie sprawozdania dot. społeczności romskiej podczas posiedzenia sejmowej komisji MNE.

Na sam koniec, Pełnomocniczka poinformowała, że w ramach nowego rozdania środków europejskich, różne dolnośląskie organizacje oraz firmy będą realizować działania na rzecz społeczności romskiej we Wrocławiu i na Dolnym Śląsku. Trwają prace nad zmapowaniem tych działań, tak aby zainteresowane osoby (pracownicy instytucji, organizacji, ale też rodzice) byli poinformowani o ofercie.

Jako druga głos zabrała **Joanna Wajda z Fundacji Dom Pokoju**, przybliżając działania dialogowe Fundacji w obszarze romskim od 2016 roku. Pani J. Wajda przybliżyła wydarzenia po 2016 roku, czyli zarządzanie i podejmowanie innowacyjnych działań w partnerstwie wrocławskiego samorządu z organizacjami społecznymi wobec wyzwań związanych z wyprowadzeniem społeczności Romów rumuńskich z koczowiska przy Kamieńskiego; konieczne było zabezpieczenie różnorodnych potrzeb, m.in. lokalowe, edukacyjne (Departament Edukacji) czy zdrowotne. Jako lekcję z wieloletniego programu, pani J. Wajda wskazała na potrzebę wsparcia wieloaspektowego i

wielowymiarowego, a także różnorodności metod pracy z różnorodną społecznością romską (4 grupy romskie, Romowie rumuńscy, Romowie obywatele RP).

Następnie opowiedziała o projekcie "Romano Kher/Romski Dom" finansowanym z programu Funduszy Europejskich dla Dolnego Śląska, który realizowany będzie przez Fundację Dom Pokoju w partnerstwie z Gminą Wrocław. W jego ramach stworzone zostanie miejsce "Romano Kher/Romski Dom", które będzie pełniło rolę zarówno świetlicy dla dzieci jak i punktu informacyjno - doradczego dla dorosłych. Ważnym aspektem projektu będzie Akademia Liderów Romy. Działania Partnera będą dotyczyły wsparcia socjalnego (MOPS) jak i integracji o charakterze zawodowym (WCI).

Analiza funkcjonowania Romów obywateli RP we Wrocławiu wykazała, że w mieście działają liderzy społeczności lokalnych, natomiast społeczność nie jest reprezentowana przez własne NGO. Celem długoterminowym jest wzmacnianie kompetencyjne liderów/ek społeczności, tak aby samodzielnie kontynuowali reprezentację własnej społeczności i starali się o środki zewnętrzne np. z programów rządowych. Projekt rozpocznie się w sierpniu 2025.

Kaja Winniczek oraz Małgorzata Plesińska „Luma” reprezentujące Stowarzyszenie

Edukacji Krytycznej (SEK) opowiedziały o realiach pracy ze społecznością romską we Wrocławiu oraz samej różnorodności grup. Obie zaprezentowały działania i projekty napisane z myślą o pracy ze społecznością Lowarów (w ramach 2-letniego projektu ze środków MSWiA pozostających w dyspozycji Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego i od 2025 roku projektu finansowego z Unii Europejskiej (Fundusze dla Dolnego Śląska).

Główną grupą docelową projektu FEDS – „ROMSKA DROGA – do świadomego i czynnego uczestnictwa w społeczności lokalnej” jest społeczność młodych kobiet/matek. Celem jest wzmocnienie ich aktywizacji społecznej i kompetencji zawodowych. Celem jest także zachęcenie dzieci romskich do otwarcia się w społecznościach szkolnych. Projekt przeznaczony jest dla 90 osób, z czego 80 osób już wyraziło chęć udziału – co przerosło oczekiwania organizatorek.

Jako wyzwania i cele, pani Winniczek i pani Plesińska wskazały stworzenie przestrzeni na Nadodrze, ponieważ tam (i w okolicach osiedli Karłowice, Lipa Piotrowska) skoncentrowana jest społeczność Lowarów. Obecne działania, w tym zajęcia dla senierek, młodych ludzi) odbywają się przy ulicy Hubskiej, w siedzibie SEK.

Agnieszka Olejarz z Regionalnego Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych (RCWIP) jako uzupełnienie wspomniała o dwóch projektach Centrum wspierających działania rzecznicze:

- „Szkoła Rzecznictwa” – skierowany do członków organizacji pozarządowych w celu wzmocnienia ich potencjału i wsparcia edukacyjno-rozwojowego na rzecz współkreowania polityk publicznych- <https://www.rcwip.pl/szkola-rzecznictwa/>
- „Nowe społeczeństwo obywatelskie na Dolnym Śląsku” przeznaczony na wsparcie społeczności pozarządowej połączone z grantem na działania, mentoringiem dla organizacji i wsparciem księgowym dla organizacji (więcej informacji: agnieszka.olejarz@rcwip.pl)

W trakcie dyskusji padło pytanie o szacunki liczbowe dotyczące społeczności romskiej, co jest wyzwaniem zarówno jeśli chodzi o ludność migrancką, jak i osoby należących do społeczności mniejszości narodowych i etnicznych. Ostrożne szacunki podała Joanna Wajda, wskazując na 5-6 tysięcy przedstawicieli Romów polskich i rumuńskich we Wrocławiu, zwracając jednocześnie uwagę na brak narzędzi, które pozwolą na określenie konkretnych liczb.

Po przerwie głos zabrała **Kinga Pisching, kierownik Dział Szkół Podstawowych Departamentu Edukacji Urzędu Miejskiego Wrocławia**, która przybliżyła statystyki dotyczące dzieci i młodzieży romskiej w 22 wrocławskich szkołach – około 160 dzieci objętych edukacją szkolną, w tym 4 dzieci w przedszkolach, ok. 150 w szkołach podstawowych, oraz ok. 10 w szkołach ponadpodstawowych.

W czasie dyskusji wskazano na rozbieżności z posiadanymi danymi przez różne instytucje, pochodzących bezpośrednio ze szkół oraz Systemu Informacji Oświatowej.

We wrocławskich szkołach pracują cztery asystentki edukacji romskiej, a także cztery nauczycielki wspomagające edukację dzieci romskich, a także 50 asystentek międzykulturowych (różne języki).

Pani Kinga Pisching wyjaśniła mechanizmy finansowania edukacji dzieci romskich przez Gminę Wrocław, która pokrywa 50% subwencji oświatowej, a także 100% z tzw. potrzeb oświatowych, wnioski o które składają dyrektorzy szkół. Potrzeby oświatowe to dopłaty do np. wycieczek szkolnych, półkolonii, ubezpieczenia, posiłków, strojów sportowych, materiałów edukacyjnych itd.

Doświadczenie pracy ze społecznością romską w Szkole Podstawowej nr 80 na Brochowie opisała dyrektorka **Dorota Cichy**, która wskazała na wzrost liczby dzieci uczęszczających do placówki (dziś – około dwadzieścioro dzieci). Pani D. Cichy opowiedziała o udanych działaniach prowadzonych w szkole – świetlicy dla wszystkich dzieci i wsparciu w nauce, organizację półkolonii i wycieczek w całej Polsce i zagranicą (w imię idei poznawania tzw. „małej ojczyzny” oraz działań integracyjno-poznawczych), włączania dzieci romskich w życie klasowe i szkolne oraz dbanie o rozwój potencjału i zainteresowań dzieci wykorzystując też metody edukacji pozaformalnej. Pani D. Cichy wspomniała też o historiach młodzieży, które z powodzeniem ukończyły szkoły średnie i pracują w wyuczonych zawodach. Dzieci i rodziców wspiera też wieloletnia asystentka romska – pani Dorota Szoma, która jest łącznikiem pomiędzy kadrą szkoły, rodzicami i dziećmi – relację którą cechuje zaufanie, sprawna komunikacja oraz możliwość szybkiego reagowania w obliczu wyzwań, np. absencji dziecka w szkole. Jako czynnik powodzenia wskazywano rolę asystenta/ntki jako osoby, która dzięki kompetencjom komunikacyjnym i otwartości jest w stanie zbudować relację partnerską w środowisku szkolnym.

W dalszej części spotkania wypowiedziały się osoby pracujące we wrocławskich szkołach, w tym nauczycielka wspomagająca edukację dzieci romskich i dyrektorzy szkół, którzy opowiedzieli o doświadczeniu realizacji programu romskiego we Wrocławiu i wypracowanych standardów pracy z Gminą Wrocław i Departamentem Edukacji. W wypowiedziach padały dobre praktyki włączania dzieci romskich poprzez realizację, w ramach potrzeb oświatowych, wspólnych wyjść, zakupie materiałów szkolnych i do realizacji pasji, np. filmu, muzyki, oraz elastycznego dostosowywania zajęć wyrównawczych.

Spotkanie zakończono zaproszeniem do odwiedzania strony Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego oraz strony na facebooku Pełnomocnika Wojewody Dolnośląskiej do spraw Mniejszości Narodowych i Etnicznych w celu śledzenia informacji o dostępnych programach dotacyjnych, oraz do wzięcia udziału w obchodach Dnia Romskiego [8 kwietnia]. Zebranych zaproszono także do sygnalizowania pomysłów i potrzeb dotyczących edukacji międzykulturowej.
